

ירושלים, ה' בטבת תש"ע
22 בדצמבר 2009
09LM0670
SRP127.doc

לכבוד,

לידי: יו"ר הדירקטוריון

התאגידים הבנקאיים

המנהל הכללי

חברות כרטיס אשראי

הנדון: מנהל סיכונים ראשי ופונקצית ניהול סיכונים

1. תרבות ניהול סיכונים נאותה, רחבה וחוצת ארגון הינה רכיב מרכזי במערך ניהול סיכונים אפקטיבי בתאגידים בנקאיים, ונדבך נוסף בהבטחת יציבותם לאורך זמן. ניהול איתן של הסיכונים מחייב בראש ובראשונה הבנה מעמיקה והיכרות עם הסיכונים הטבועים בפעילויות התאגיד הבנקאי.
2. על מנת לחזק את יכולת הבנת הסיכונים ולהבטיח את ניהולם הזהיר, יש צורך בפונקצית ניהול סיכונים בלתי תלויה אשר בראשה עומד מנהל סיכונים ראשי, כאמור במסמך המצ"ב. ביסוסה של פונקציה זו חיוני, בין היתר, לחיזוק הקשר בין פרופיל הסיכון, מערכות ניהול הסיכון והלימות ההון של התאגיד הבנקאי, כנדרש בנדבך השני למסגרת באזל II ובהנחיות הקשורות לר¹.
3. מסמך זה מגדיר עקרונות לקיומם של מנהל סיכונים ראשי ופונקצית ניהול סיכונים בתאגידים הבנקאיים, ומפרט את המעמד, התפקיד והאחריות הכרוכים בכך. עקרונות המסמך עקביים עם הנחיות וועדת באזל ומועצת המפקחים האירופאית (CEBS) כמפורט בסעיף 3 למסמך המצ"ב.
4. אבקשכם להיערך ליישום ההנחיות המצורפות ולשלוח אלי לאישור, עד ליום 31.3.2010, את המבנה המתוכנן של פונקצית ניהול הסיכונים.

בכבוד רב,

רוני חזקיהו
המפקח על הבנקים

העתק: צוריאל תמס, מנהל פרויקט באזל II

מנהל סיכונים ופונקצית ניהול סיכונים

מבוא

1. לקיחת סיכונים הינה חלק בלתי נפרד מעסקי הבנקאות. ההתפתחויות שחלו בשוקי הכספים וההון הבינלאומיים ובישראל, ממחישים את משמעותיות הגלובליזציה והחדשנות הפיננסית על פוטנציאל החשיפה לסיכונים, במישורי הפעולה השונים בהם עוסקים התאגידים הבנקאיים.
2. על מנת לחזק את יכולת הבנת הסיכונים הטבועים בפעילויות התאגיד הבנקאי ולהבטיח את ניהולם הזהיר, התקין והשלם של מכלול הסיכונים, נדרשים התאגידים הבנקאים לוודא שכל יחיד או אורגן בתאגיד הבנקאי יהיה מודע לאחריותו בתחום זיהוי, אמידה, ניטור, הפחתה, ודיווח על הסיכונים המצויים בתחום אחריותו, ובנוסף, לבסס פונקצית ניהול סיכונים מקיפה ובלתי תלויה.
3. הנחיות אלו קובעות עקרונות יסוד לקיומה של פונקצית ניהול סיכונים שהינה בלתי תלויה, אפקטיבית, ובעלת מעמד פורמאלי ברור בתאגיד הבנקאי, אשר בראשה יעמוד מנהל סיכונים ראשי. הנחיות אלו עקביות עם עקרונות באזל לחיזוק הממשל התאגידי², עם עקרונות באזל למסגרת הבקרה הפנימית³, עם ההנחיות המשלימות שפרסמה ועדת באזל ביולי 2009⁴ וכן עם טיוטת המלצות מועצת המפקחים האירופאית (CEBS) מאפריל 2009.
4. פונקצית ניהול סיכונים תהלוס את גודלו של התאגיד הבנקאי, מאפייני פעילותו העסקית ומורכבותה.
5. יובהר, כי המונח "פונקצית ניהול סיכונים" מכוון לצוות עובדים המבצע תפקידים בתחומי פיקוח על ניהול סיכונים, הכפוף מקצועית למנהל הסיכונים הראשי. בשימוש במונח זה אין כוונה לחייב את התאגיד הבנקאי למבנה ארגוני מסוים.

אחריות הדירקטוריון וההנהלה הבכירה

6. במסגרת אחריותו לקבוע את תיאבון הסיכון של התאגיד הבנקאי, נדרש הדירקטוריון להבין את יכולת ומגבלות התאגיד לשאת בסיכונים. בהתאם ליכולות אלו ולתיאבון הסיכון שנקבע יגדיר הדירקטוריון את אסטרטגית התאגיד הבנקאי ואת יעדיו.
7. לצורך ביסוס הבנה מעמיקה באשר למכלול הסיכונים הקיימים והמתהווים בפעילויות התאגיד הבנקאי והקבוצה, נדרש קיומה של פונקציה עצמאית בעלת ראיית סיכונים רחבה, אשר תספק לדירקטוריון ולהנהלה את כל המידע הרלבנטי לקיום פיקוח נאות על פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי ולהכוונת עסקיו.
8. לאור האמור, הדירקטוריון וההנהלה הבכירה של התאגיד הבנקאי יסדירו קיומה של פונקצית ניהול סיכונים הולמת, יקבעו את סמכויותיה, אחריותה ומשאביה.

² Enhancing corporate governance for banking organizations , February 2006
³ Framework for internal control systems in banking organizations September 1998
⁴ BCBS Enhancements to the Basel II Framework, July 2009

9. דירקטוריון התאגיד הבנקאי יאשר את מינויו והפסקת עבודתו של מנהל הסיכונים הראשי, בהתאם להמלצת המנכ"ל.
10. הדירקטוריון וההנהלה הבכירה של התאגיד הבנקאי יגדירו את הסוג, ההיקף והתדירות של המידע הדרוש לקיום אחריותם כנדרש.

מנהל סיכונים ראשי

11. בראש פונקציית ניהול הסיכונים יכהן מנהל סיכונים ראשי, אשר יהיה חבר ההנהלה הבכירה וכפוף ישירות למנכ"ל. המפקח על בנקים רשאי לפטור תאגידים בנקאיים מסוימים וחברות כרטיסי אשראי, שהינם חברות בנות, מהדרישה כי מנהל הסיכונים הראשי בהם יהא חבר ההנהלה הבכירה;
12. מנהל הסיכונים הראשי יהיה בעל רמת מומחיות וכישורים החולמים את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי;
13. מנהל הסיכונים הראשי יהיה אחראי לתיאום הפעילויות של כלל היחידות הקשורות למסגרת ניהול הסיכונים ולראיה רחבה וחוצת ארגון של מכלול הסיכונים הטבועים בפעילויות התאגיד הבנקאי והקבוצה;
14. מנהל הסיכונים הראשי יהיה בלתי תלוי ולא יקבל החלטות עסקיות הכרוכות בנטילת סיכונים. במסגרת חברותו בהנהלה הבכירה וועדותיה יביע את עמדתו המקצועית מהיבט ניהול הסיכונים;
15. מנהל הסיכונים הראשי יאתגר את תהליכי קבלת ההחלטות בתאגיד הבנקאי לאור האסטרטגיה ומדיניות הסיכון שנקבעה ע"י הדירקטוריון וההנהלה הבכירה.
16. מנהל הסיכונים הראשי יוזמן לשיבות ההנהלה הבכירה וכן, לשיבות ועדות הנהלה הרלוונטיות לתחומי פעילותו;
17. המפקח על הבנקים יקבל דיווח מראש על מינוי מנהל הסיכונים הראשי ועל סיום כהונתו. במקרה של סיום כהונה יימסר דיווח גם בדבר נסיבות העזיבה.

תפקידי פונקציית ניהול סיכונים

18. פונקציית ניהול הסיכונים תבטיח שהסיכונים הטבועים בפעילויות התאגיד הבנקאי והקבוצה מובנים במלואם ותספק פיקוח בלתי תלוי על אופן ניהולם.
19. פונקציית ניהול הסיכונים תהיה מעורבת ושותפה באופן אקטיבי, כבר מהשלבים המוקדמים:
- (א) בתכנון האסטרטגיה של התאגיד הבנקאי ובקביעת יעדיו;
- (ב) בקביעת מדיניות ופרקטיקות לניהול סיכונים;
- (ג) בתהליך תכנון ההון וניהולו;
- (ד) בזיהוי וניתוח סיכונים בפעילות חדשה (כגון מוצר או שוק חדש) ובעסקאות לא שגרתיות;

20. פונקצית ניהול הסיכונים אחראית להבטיח, בין היתר, שהתהליכים הבאים יתקיימו בצורה אפקטיבית:

- (א) זיהוי סיכונים קיימים וסיכונים מתהווים;
- (ב) קביעת מגבלות לסיבולת הסיכון לאישור ההנהלה הבכירה והדירקטוריון;
- (ג) קביעת מנגנוני בקרה לניהול הסיכונים ואיתור חולשות בבקרה;
- (ד) ניטור פוזיציות כנגד מגבלות הסיכונים שאושרו;
- (ה) דיווח על תוצאות ניטור הסיכונים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון.

21. פונקצית ניהול הסיכונים תאשר פיתוח ותיקוף מערכות למדידה ולהערכת סיכונים.

22. אין באחריותה של פונקצית ניהול הסיכונים לזיהוי, מדידה, הערכה ניטור, ודיווח על מכלול הסיכונים, כדי להפחית מאחריותם וסמכותם של הדירקטוריון, ההנהלה והעובדים נוטלי הסיכונים בכל אחד מקווי הפעילות, לניהול הסיכונים.

עצמאות פונקצית ניהול סיכונים

23. פונקצית ניהול הסיכונים תהיה בלתי תלויה ויתקיימו בה, לכל הפחות, העקרונות הבאים:

(א) מעמד

לפונקצית ניהול הסיכונים יוגדרו תפקידים ומבנה פורמאליים וברורים, אשר יקנו לה מעמד ראוי ובלתי תלוי. מעמדה של פונקצית ניהול הסיכונים יתבסס, בין היתר, על אלו:

- (1) הגדרת תחומי האחריות והסמכויות לביצוע פעילויותיה;
- (2) האופן בו תאורגן הפונקציה, כך שישמר עקרון אי התלות, וכפיפותה המקצועית לראש הפונקציה;
- (3) הזכות, לפי שיקול דעתה הבלעדי, לגשת לרשומות התאגיד הבנקאי, למידע ולעובדיו;
- (4) הזכות לדווח על ממצאיה באופן חופשי ושיר להנהלה הבכירה, לדירקטוריון או לוועדה מוועדותיו;
- (5) החובה לעקוב אחר טיפול ההנהלה בסוגיות שאותרו והמלצות בעניינן;
- (6) יידוע עובדי התאגיד הבנקאי לגבי הסמכויות שהוענקו לפונקציה.

(ב) הפרדת תפקידים ומניעת ניגודי עניינים

- (1) פונקצית ניהול הסיכונים תאורגן באופן שתישמר הפרדה מהגורמים נוטלי הסיכון עליהם היא מפקחת;
- (2) עובדי פונקצית ניהול הסיכונים לא יהיו במצב היוצר, או עלול ליצור, ניגודי עניינים בין אחריותם בתחום ניהול סיכונים לבין תפקידים אחרים אותם הם ממלאים;

(3) יקבעו אמצעי בטחון שיעזרו להבטיח את עצמאות ההחלטות של פונקצית ניהול הסיכונים, גם במקרים של שתוף פעולה בין פונקצית ניהול הסיכונים לבין הנהלה ו/או צוות העובדים ביחידות העסקיות;

(4) תגמול עובדי פונקצית ניהול הסיכונים לא יהיה קשור בתוצאות העסקיות של קו הפעילות לגבי חס מבצעים את תפקידם. תגמול הקשור לתוצאות העסקיות של התאגיד הבנקאי כולו, ניתן לראות בו, בדרך כלל, כזה שאינו עומד בסתירה לסעיף זה.

(ג) משאבים

לפונקצית ניהול הסיכונים יהיו המשאבים, הכישרים והיכולות הקולקטיביות החולמים את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי, לשם ביצוע אפקטיבי של התפקידים המוטלים עליה. לעניין זה:

(1) המשאבים שיוקצו לפונקצית ניהול הסיכונים יהיו מספקים ומתאימים, על מנת שתוכל לבצע את תפקידיה באופן נאות;

(2) עובדי פונקצית ניהול הסיכונים יהיו ברמת כשירות מקצועית (כגון: השכלה, ניסיון, ידע עדכני) שיאפשרו להם למלא את החובות המוטלות עליהם;

(3) רמת הכשירות המקצועית של עובדי פונקצית ניהול הסיכונים תישמר בדרך של תוכניות מתאימות לפיתוח מקצועי לשיפור ושימור היכולת המקצועית;

(4) פונקצית ניהול הסיכונים תעשה שימוש במערכות מידע ניהוליות, שיאפשרו לה לבצע את תפקידיה באופן נאות.

סדרי דיווח

24. הדיווח להנהלה הבכירה ולדירקטוריון בתחום ניהול הסיכונים יהיה סדיר ברור ועדכני. תדירות ומבנה הדיווח יקבעו בהתאם לנחשב כנאות ביחס לסוג הסיכון ובהתאם לדרישות הדירקטוריון והנהלה.

25. מבלי לגרוע מהאמור בסעיף 24 לעיל, יוגדרו סדרי דיווח מינימאליים, כלהלן:

(א) לפחות אחת לשנה, פונקצית ניהול הסיכונים תדווח להנהלה הבכירה ולדירקטוריון על אפקטיביות תהליכי ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי ובקבוצה.

(ב) לפחות אחת לרבעון, פונקצית ניהול הסיכונים תדווח להנהלה הבכירה ולדירקטוריון על מצב חשיפות התאגיד הבנקאי והקבוצה ביחס למגבלות, על סוגיות שזוהו, על המלצות לטיפול ועל תוצאות המעקב אחר הטיפול בבעיות שזוהו.

(ג) יוגדרו אירועים בגינם נדרש דיווח מיידי לדירקטוריון ולהנהלה הבכירה, לרבות נושאים שיש להביאם לידיעת הביקורת הפנימית ו/או למפקח על הבנקים.

26. עובדי פונקצית ניהול הסיכונים יקיימו מנגנון דיווח ישיר למנהל הסיכונים הראשי, וזאת ללא כל קשר לאופן בו בחר התאגיד הבנקאי לארגן את מסגרת ניהול הסיכונים שלו.

27. יקבעו הנחיות שיבטיחו שתאגידים בשליטת התאגיד הבנקאי, יעבירו לתאגיד הבנקאי את המידע הדרוש לו על מנת לקיים פיקוח ובקרה שוטפים על ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה.

הקשר עם הביקורת הפנימית

28. נאותות ואפקטיביות מסגרת העבודה של פונקציית ניהול הסיכונים תהיה נתונה לביקורת תקופתית של הביקורת הפנימית.

29. המבקר הפנימי בתאגיד הבנקאי יעדכן את מנהל הסיכונים הראשי בממצאי אשר ביקורת רלבנטיים לניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי.